

ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวงดุษฎี ชุมสาย

ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวงดุษฎี ชุมสาย เป็นนักจิตวิทยาผู้ยิ่งใหญ่ท่านหนึ่งของประเทศ เป็นผู้บุกเบิกงานด้านจิตวิทยาทดลองและวิชาสถิติศาสตร์ มีผลงานวิชาการและงานประพันธ์จำนวนมาก เป็น

บุตรของหม่อมราชวงศ์ดัด ชุมสาย กับ นางดี เกิดเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ที่ตำบลบางลำพู เขตชนะสงคราม กรุงเทพมหานคร

ศาสตราจารย์ ดร.ม.ล.ดุษฎี ชุมสาย (คนสวมครุย)

(พ.ศ. 2452 - 2539)

การศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. หม่อมหลวงด้อย ได้รับการศึกษาตามลำดับดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2455 เข้าเรียนที่โรงเรียนราษฎร์ ชื่อโรงเรียนครูสอน แล้วย้ายมาเรียนที่โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ ในชั้นประถมปีที่ 2 เมื่ออายุ 7 ขวบ จนสำเร็จมัธยมศึกษาปีที่ 8

พ.ศ. 2469 เข้าเรียนวิชาไปรษณีย์โทรเลข 1 ปี ณ โรงเรียนการไปรษณีย์และโทรเลข

พ.ศ. 2471-2474 เข้าเรียนหลักสูตรประโยคครูมัธยม วิชาอักษรศาสตร์ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหลักสูตร 3 ปี ได้รับประกาศนียบัตรครูมัธยมแผนกอักษรศาสตร์

พ.ศ. 2475-76 ลาไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาของมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ (The College of Education, University of Philippines) ใช้เวลาเรียน 3 ภาคเรียนกับ 1 ภาคเรียนฤดูร้อน ได้รับปริญญา B.S.E.

พ.ศ. 2480-2484 ลาไปศึกษาต่อระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับปริญญาเอกทางจิตวิทยา เมื่อ พ.ศ. 2484

ประวัติการรับราชการ

ศาสตราจารย์ ดร. หม่อมหลวงด้อย ชุมสาย ปฏิบัติหน้าที่ราชการลำดับดังนี้

พ.ศ. 2471 พนักงานวิทยุจัดวาที่สถานีวิทยุ H S A

พ.ศ. 2474 ครูตรีโรงเรียนสายปัญญา

พ.ศ. 2475-2476 ลาไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์

พ.ศ. 2476 ครูตรีโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร และโรงเรียนมัธยมวัดปทุมคงคา

พ.ศ. 2477-2479 อาจารย์ใหญ่โทโรงเรียนกุฎีวิทยลัย จังหวัดภูเก็ต

พ.ศ. 2479 อาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2480-2484 ลาศึกษาต่อปริญญาโท และปริญญาเอกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. 2484-2489 กลับมาเป็นอาจารย์โทที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2489 ลาออกจากราชการเพื่อรับสมัครเลือกตั้งเป็น พุทธิสมาชิก แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง

พ.ศ. 2489-2495 สอนที่มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2495-2503 กลับเข้ารับราชการที่สำนักงานสถิติกลางเป็นข้าราชการชั้นเอก

พ.ศ. 2503 ย้ายมาเป็นอาจารย์เอกที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา

พ.ศ. 2504-2507 ผู้อำนวยการ (ชั้นพิเศษ) สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร

พ.ศ. 2507-2512 โอนไปเป็นคนบดคนละมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ. 2512 เกษียณอายุราชการ

ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์

ศาสตราจารย์ ดร. หม่อมหลวงด้อย ได้รับปริญญาศิลปศาสตร์คุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาจิตวิทยา จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และวิทยาศาสตร์คุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาจิตวิทยา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคำประกาศเกียรติคุณศาสตราจารย์ ดร. หม่อมหลวงด้อย ชุมสาย ในวันรับพระราชทานปริญญาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2526 มีความตอนหนึ่งว่า

“หม่อมหลวงด้อย ชุมสายได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและได้รับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ ต่อมาได้ศึกษาสำเร็จปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาจิตวิทยา จากมหาวิทยาลัยมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา

หม่อมหลวงด้อย ชุมสาย เป็นศาสตราจารย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาจิตวิทยา มีผลงานเกี่ยวกับจิตวิทยาทั้งที่เป็นหลักวิชาโดยตรง และทั้งที่เขียนในลักษณะประยุกต์อยู่เป็นจำนวนมาก เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนทั้งวิชาจิตวิทยาและสถิติศาสตร์สอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หลายแห่ง ทั้งในประเทศและนอกประเทศ ศาสตราจารย์หม่อมหลวงด้อย ชุมสาย เป็นบุคคลสำคัญผู้หนึ่งที่ส่งเสริมให้วิชาจิตวิทยาเป็นวิชาที่เรียนกันอย่างกว้างขวางขึ้นในประเทศไทย ท่านได้รับการยกย่องในเชิงวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิ ได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาจิตวิทยาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และได้รับเชิญไปสอนที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน และมหาวิทยาลัยคอร์เนล สหรัฐอเมริกา ตำราของท่านมีทั้งที่เป็นวิชาการโดยตรง และวิชาการประยุกต์ที่มุ่งเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป นับว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่สมควรได้รับการยกย่องให้ปรากฏเป็นเกียรติยศสืบไป”

ผลงานทางวิชาการและการประพันธ์ของหม่อมหลวงด้อย ชุมสาย

1. วิธีวัดผลการศึกษาและเชาวน์ของนักเรียน. นิพนธ์บรรณาการ, 2478.
2. ระเบียบวิธีสถิติ. จัดพิมพ์เอง, 2479.
3. จิตวิทยาสมัยปัจจุบัน. นิพนธ์บรรณาการ, 2480.
4. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. จัดพิมพ์เอง, 2485.
5. จิตวิทยาประยุกต์. ไทยวัฒนาพานิช, 2488.
6. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. (ขยาย, ปรับปรุงและแก้ไข) จัดพิมพ์เอง, 2489.
7. สถิติศาสตร์และการวิจัย. จัดพิมพ์เอง, 2490.
8. นรกแห่งชีวิต. (เรียบเรียงจากเรื่อง Dry Guillotine ของ Rene belbenoit). จัดพิมพ์เอง, 2491.
9. ข้อสั่งชี้แจงการสำมะโนประชากร 2503. (ร่วมกับคณะ). สำนักงานสถิติกลาง, 2503.
10. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. พิมพ์ครั้งที่ 2 ไทยวัฒนาพานิช, 2507.
11. หนังสืออุเทศวิชาคณิตศาสตร์ สถิติ. องค์การค้าของคุรุสภา, 2507.
12. 28 สิงหาคม 60. จัดพิมพ์เอง, 2512.
13. 28 สิงหาคม 61. แก่ข้าแก่ เขาแห่งตามา. จัดพิมพ์เอง, 2513.
14. 28 สิงหาคม 62 ไปบรรยายที่ชุมนุมผู้สูงอายุ. จัดพิมพ์เอง, 2514.
15. 28 สิงหาคม 63 ไปสัมมนาที่บางแสน. จัดพิมพ์เอง, 2515.
16. ดอกไม้กับคน. ไทยวัฒนาพานิช, 2515.
17. ภาวะประชากรและครอบครัว (ร่วมกับคณะ). สมาคมวางแผนครอบครัว สาขาเชียงใหม่, 2515.
18. สรวลเกษมเปรมปรีดี ปีหนึ่งห้า. จัดพิมพ์เอง, 2515.
19. วรรณกรรม พินิจเชิงจิตวิทยา. ไทยวัฒนาพานิช, 2516.
20. สรวลเกษมเปรมปรีดี ปีหนึ่งหก. จัดพิมพ์เอง, 2516.
21. การแปลและคำไวพจน์ภาษาอังกฤษ. จัดพิมพ์เอง, 2517.
22. หลักวิชาการท่องเที่ยว. แพร่พิทยา, 2517.
23. สรวลเกษมเปรมปรีดี ปีหนึ่งเจ็ด. จัดพิมพ์เอง, 2517.
24. จิตวิทยาแห่งการจัดตลาดเพื่อการท่องเที่ยว. ไทยวัฒนาพานิช, 2517.
25. คนเกิดมาแล้วต้องกิน. ไทยวัฒนาพานิช, 2518.
26. สรวลเกษมเปรมปรีดี ปีหนึ่งแปด. จัดพิมพ์เอง, 2518.
27. สรวลเกษมเปรมปรีดี ปีหนึ่งเก้า. จัดพิมพ์เอง, 2519.
28. นรกแห่งชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2, แพร่พิทยา, 2520.

29. สรวลเกษมเปรมปรีดี ปีสองศุภย์. จัดพิมพ์เอง, 2520.

30. จิตวิทยาปลึกย่อย. แพรวพิทยา, 2521.

31. วิทยาการปกิณกะเล่ม 1. ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

32. เมล็ดพันธุ์ธัญชาติ. จัดพิมพ์เอง, 2523.

33. วิทยาการปกิณกะ เล่ม 2. ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

34. วิทยาการปกิณกะ เล่ม 3. ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

35. ดอกไม้กับคน พิมพ์ครั้งที่ 2, ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

36. วรรณกรรม พิณจเชิงจิตวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2, ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

37. หนึ่ค้ายักกััน 303. (เรียบเรียงจากเรื่อง The Long Walk ของ Slavomir Rawics) จัดพิมพ์เอง, 2525.

38. กิจกรรมโสภณ. บรรณาภิจเทรตติง, 2525.

39. ปฐมบทแห่งวิชาการทอ้งเทียว. ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

40. จิตวิทยาปลึกย่อย. พิมพ์ครั้งที่ 2. เคล็ดไทย, 2527.

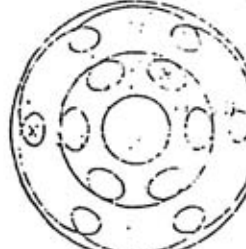
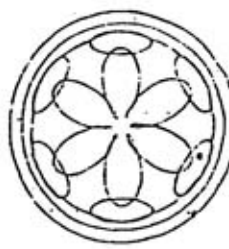
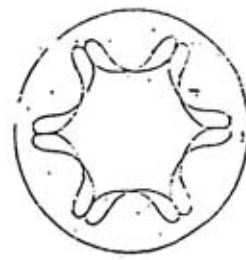
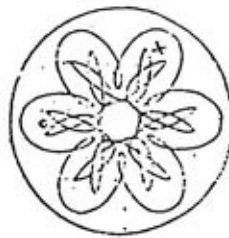
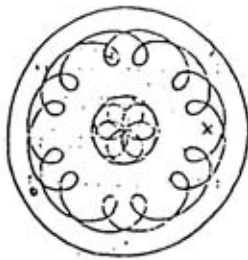
41. การปฏิวัติในสรวงสวรรค์. (เรียบเรียงเรื่อง Revolt in Paradise ของ K'Tut Tantri), แพรวพิทยา, 2528.

42. ชีวิตยั้งคดียั้งพิสมัย. มูลนิธิศาสตราจารย์หม่อมหลวงต้อย ชุมสาย, 2528.

43. บทปกิณกวิทยาในรายการวิทยุเริ่มวันใหม่กับสยามกลการ และบทความในวารสารและเอกสารต้งๆ หลายร้อยเรื่อง, 2474 ถึงประมาณ 2530.

งานสร้างแบบทดสอบ

ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวงต้อย ชุมสาย เป็นผู้สร้างแบบทดสอบเชิงช่างและข้อสอบวัดวิสัยสามารถในการเรียนรู้ของเด็กไทยที่มีอายุระหว่าง 6-11 ปี เพื่อวินิจฉัยพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน ลักษณะข้อสอบประกอบด้วยแผนแบบวงกลม 9 แบบภายในบรรจุลวดลายต้งๆ ที่จะบรรยายไม่ได้ว่ามีลักษณะเป็นอย่งไร ในแต่ละแผนแบบมีรอยจุดบ้าง รอยตีนกาบ้าง มีทั้งรอยจุดและรอยตีนกาบ้าง บรรจุอยู่ตามต้งๆ ต้งแต่ 1 จุดหรือ 1 รอยตีนกาจนถึง 8 จุดและ 8 รอยตีนกา ขอยกมาเป็นตัวอย่างเพียง 6 แบบต้งต่อไปนี้

แบบทดสอบนี้มีค่าความเชื่อมั่น .93 มีค่าจำนวนจำแนก แต่ละข้ออยู่ระหว่าง .00 ถึง .81

ชีวิตครอบครัว

ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวงดุษฎี ชุมสาย
สมรสกับ นางสาวเจริญ บุรณฤกษ์ (เปลี่ยนชื่อเป็น
“เจริญพันธุ์” สมัยจอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็น
นายกรัฐมนตรี) เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2478

มีบุตรธิดา 2 คน คือ คุณหญิงพัน พรหมโยธี และ คุณ
ตะวันชาย ชุมสาย ณ อยุธยา

ศาสตราจารย์ ดร. หม่อมหลวงดุษฎี ชุมสาย
ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2539 รวม
อายุ ได้ 87 ปี

สำเร็จ บัญชีเรื่องรัตน

บรรณานุกรม

ดุษฎี ชุมสาย, ม.ล. การหาปรกติวิสัยของแบบทดสอบวิสัยสามารถในการเรียนรู้. คณะวิชาวิจัยการศึกษา
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2505.

ดุษฎี ชุมสาย, ม.ล. ชีวิตยังคิด ยิ่งพิสมัย (บทหวนระลึก). กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2528.

ศรีนครินทร์วิโรฒ, มหาวิทยาลัย. **ดุชฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์** มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ พ.ศ. 2502-
2535. กรุงเทพมหานคร : บริษัทวิสิทธิ์พัฒนา, 2536.